

København 21. maj 2021

Justitsminister Nick Hækkerup

Kære Nick Hækkerup,

Tak for dit brev af 6. maj '21 – og din opfordring til at komme med eksempler på sammenhængen mellem forebyggelse af korruption og offentlighedsloven. Den mulighed vil jeg hermed gerne kvittere for.

Hvis man stiller op som præmis, at hvis man ikke har konkrete eksempler, så eksisterer det ikke, så afskærer man sig at anerkende eksistensen af et problem vi ser overalt i verden; sammenblandingen af politik og økonomi til egen vinding. Globalt er politik et af de mest korrupte erhverv. Ingen lande eller systemer er immune. Vi har også risikoen for korruption i det politiske system i Danmark.

I den danske lovgivning er relationen mellem penge og politik 'mørklagt' på to fronter.

Den ene er, at vi i Danmark har nogle af de regler i Europa, der eksempelvis har den højeste grænseværdi for, hvornår private donationer til politiske partier skal offentliggøres. Vi har ikke bindende regler for, at politikere skal offentliggøre deres private økonomiske interesser for at nævne et par af dem.

Fra den anden side kan oplysningerne der er tæt på en minister undtages efter ministerbetjeningsreglen, reglerne om relationer til folketinget, kalender m.m..

Det modus med sammenblanding af interesser, vi ser mange steder i verden, foregår lige præcis i det rum.

TI Danmark siger ikke, at vi har et stort problem hermed. Vi går heller ikke rundt i en forestilling om, at man for 20.000 kr. kan købe sig til en ændret politik. Men man kan 'købe sig til adgang' til politikernes opmærksomhed. Her er det blot vi tilslutter os Europarådets (GRECO) anbefalinger om, at der skal være større åbenhed og at de danske offentlighedsregler er en del af denne 'mørklægning'.

Lad mig blot tage nogle eksempler, hvor risikoen for interessekonflikt eksisterer.

- En minister møder på et besøg en organisation, bliver begejstret for organisationens arbejde, og lover på stedet en bevilling. Der er efterfølgende kontakten og korrespondance mellem ministeren og den pågældende organisations leder, kommunikation med systemet om den efterfølgende sagsbehandling og faglige vurdering og rådgivning af ministeren.
- En folketingspolitiker har fået en donation på 20.000 kr. fra sin lokale erhvervsklub. De beder folketingspolitikeren rejse en sag overfor ministeren om et tilskud til en lokal aktivitet. Det gør folketingspolitikeren. Ministeren bringer sagen videre i systemet og beder om at blive orienteret herom.
- Nogle landmænd har problemer med at få behandlet nogle ansøgninger til svinestalde. Erhvervsorganisationen, der er medlem af ministerens erhvervsklub, rejser sagen. Ministeren blander sig gennem departementet i sagsbehandlingen i Landbrugsstyrelsen.

Jeg kunne sagtens fortsætte rækken af eksempler, der er taget med udgangspunkt i virkelige sager.

Vi er bekendt med, at GRECO vedtog den seneste rapport vedrørende Danmark den 25. marts '21. Den er i skrivende stund endnu ikke offentliggjort og afventer 'grønt lys' fra Danmark. Vi vil hermed gerne opfordre til, at dette gives og at der ikke hver gang skal gå flere måneder.

I dit brev nævner du, at den parlamentariske situation har ændret sig vedrørende spørgsmålet om offentlighedsloven. Jeg vil derfor gerne benytte lejligheden til at komme med nogle generelle input til den drøftelse du skal have med partierne.

I debatten om offentlighedsloven fremhæves ofte behovet for, at man skal kunne have interne overvejelser og rådgivning i et fortroligt rum. Det tror jeg faktisk ikke, der er nogen der er uenig i. Selvom vi i Transparency International har offentlig adgang til vores bestyrelsesmøder, så har vi jo også interne drøftelser mellem møderne, der ikke er åbne og heller ikke egnet hertil. Efter min opfattelse bliver den opstilling kunstig, og kommer til at stå i vejen for det, der bør være kernen i diskussionen.

Hvad er det for sager og informationer, der skal være offentlig adgang til, er derfor efter min opfattelse det rigtige spørgsmål at stille. Kan man løse det via offentlighedslovens regler om aktindsigt, eller skal vi overveje andre tilgange.

Regeringen har efter grundloven to opgaver. At være medlovgiver og have den udøvende magt.

I forhold den første opgave, der anerkender vi helt behovet for fortrolige politiske processer både internt i regeringen, internt i folketingets partier og mellem aktørerne. Grundlovens principper om offentlighed i lovbehandlingen bør være det styrende.

En minister skal naturligvis kunne mødes med borgere eller virksomheder, der ønsker at bringe en sag frem – også uden at det foregår på forsiden af aviserne. Men hvis drøftelsen vedrører et lovforslag, så

bør det senere fremgå af lovforslaget at der har været denne kontakt. Det samme bør gælde, hvis det har at gøre med afgørelsen af den pågældende virksomheds konkret sag.

Hvis det er et 'kaffemøde' om input til brug for ministerens generelle inspiration og politikudvikling, så er det nok et rum der for den nysgerrige kan være interessant; men ikke for os. Åbenhed om lobbyisme må løses med andre redskaber. Det er derfor vi konkret foreslår et lobbyregister, og at det altid fremgår af et lovforslag, hvem der har været i dialog med ministeriet og ministeren i det lovforberedende arbejde.

Det, vi er optaget af, er der hvor regeringen er udøvende magt, og hvor grundloven er tavs hvad angår åbenhed. Det er der fokus skal være. Centralt er alle de steder, hvor ministeren er involveret i beslutninger af driftsmæssig karakter, der ikke skal forelægges folketinget, herunder tilsyn og kontrolsager, navnlig opfølgning på revisionsundersøgelser fra Rigsrevisionen m.m.

Man kan sige, at en række oplysninger af faktisk karakter kan være svære at skelne fra de politiske strategiske overvejelser. Der er jo også politik i drift. Lidt som, at det kan være svært at skille det kolde og det varme vand, når først det er flydt sammen. Det er hele regeringens opgave med at regulere, styre og føre tilsyn og kontrol. Når ministeransvaret er så bredt, som det er efter den danske ordning, så er der rigtig meget der potentielt kan være ministerbetjening, når vi er ude af de rene klassiske afgørelsessager. Undtagelsen for aktindsigt er simpelthen blevet for bred.

Det er måske her udfordringen supplerende kan løse på andre måder. At alle også interne dokumenter i udgangspunktet skal skrives, så der kan gives aktindsigt i dem. Og at man ved starten af produktionen et dokument skal skrive det sådan, at der kan være offentlighed herom. Hvis der er oplysninger, der i sagens natur skal være fortrolige, at disse så udskilles i særlige dokumenter. Fuldstændig som man gør i mange kommuner og regioner, hvor man ønsker at mest muligt skal være på åben dagsorden.

Bare for eksemplets skyld. En region kan gøre en sag om en donation af en scanner fortrolig af hensynet til donor, der ikke ønsker sit navn frem, for det tilfælde at politikerne siger nej. For nogle politikere, er det om man skal tage imod en donation et politisk spørgsmål. Hvis man kører hele sagen lukket dagsorden, afskærer man en reel offentlig debat om et emne, der er vigtig for nogle medlemmer. Her kan man jo have hele sagen, bortset fra navnet på donor, på en åben dagsorden og have de få oplysninger der relaterer sig til navnet, i et lukket bilag. Det handler om at tilrettelægge sine processer og tænke åbenhed mest muligt.

Vi ser frem til at fortsætte dialogen om dette vigtige emne og udtrykker håb om at I når virkelige fremskridt ved de kommende politiske drøftelser.

Med venlig hilsen

Jesper Olsen
Formand